

## **Preek Israëlzondag**

Liederen:

Gezang 303: 1, 3, 4 en 5 (De ware kerk des Heren)

Psalm 124: 1 en 4 (OB / NB)

Psalm 93: 1, 3 en 4 (OB / NB)

Psalm 68: 7 NB / Psalm 68: 10 OB

Opwekking 124 (Ik bouw op U)

ELB 194: 1, 3 en 4 (Er is een stad voor vriend en vreemde)

Schriftlezing: **Esther 3**

Gemeente van onze Here Jezus Christus,

Broeders en zusters, jongens en meisjes,

Het was op 20 januari van het jaar 1942.

In een huis in de buurt van Berlijn kwamen 15 kopstukken van het nazi-regime bijeen.

Ze hadden één opdracht: een plan uitwerken voor de definitieve uitroeiing van alle Joden in Europa. Deze bijeenkomst werd keurig genotuleerd. Dat was men gewend. In de notulen kun je lezen hoe de kopstukken van het nazi-regime het denken aan te pakken. Dan lees je over speciale kampen in Polen. Er wordt gesproken over de bouw van gaskamers.

Met de exacte getallen erbij van het aantal Joden per land, zoveel uit Hongarije, zoveel uit Oostenrijk, zoveel uit Nederland... Afspraken over de aanvoer van de Joden, zoveel kunnen we er per dag “verwerken”, zoveel moeten er dus per week op transport worden gesteld in veewagons...

Het was een goede vergadering, moeten de deelnemers na afloop hebben gedacht.

We zijn er helemaal uitgekomen.

De vernietigingsmachine kan van start gaan.

En zo is het ook gebeurd.

Meer dan zes miljoen Joden zijn op deze manier om het leven gebracht.

Ze maar gerust ‘vermoord’.

Je wordt er stil van...

Hoe verschrikkelijk het ook is, het is iets wat je door de eeuwen heen tegenkomt.

Het antisemitisme is van alle eeuwen.

Ook in onze tijd worden we er weer mee geconfronteerd.

Joodse mannen durven in sommige steden niet meer met een keppeltje op te lopen.

Omdat ze bang zijn om in elkaar geslagen te worden.

Er zijn aanslagen op synagogen en Joodse restaurants.

Daarom vertrekken er velen naar Israël.

Ja, het is heel pijnlijk, maar het lijkt er niet op dat mensen iets van de geschiedenis leren.

Door de eeuwen heen kom je antisemitisme tegen.

Kijk maar naar de geschiedenis die we tegen komen in Esther 3.

Het lot van Israël hangt aan een zijden draadje.

Het lijkt enigszins op het verhaal van Damocles.

Het is een verhaal uit de Griekse oudheid. Het speelt zo'n 350 jaar vóór Christus. Damocles was een dienaar van Dionysius, de koning van de stad Syracuse. En om de één of andere reden had deze koning er een wreed genoegen om zijn onderdanen te kwellen. Ook Damocles kreeg daar mee te maken. Tijdens de maaltijden liet de koning een zwaard boven het hoofd van Damocles ophangen. Aan een paardenhaar. Je zult Damocles maar zijn. Die zal daar niet rustig hebben gezeten. Hoe het afgelopen is, vertelt het verhaal niet.

Dat zwaard hangt al vele eeuwen boven het volk Israël.

Velen hebben geprobeerd het volk van God uit te roeien.

Farao heeft het geprobeerd.

Hitler heeft het geprobeerd.

En nog steeds wordt het geprobeerd.

Tot op de dag van vandaag.

En je vraagt je af: 'Waarom?'

Voor Haman was de reden dat Mordechai niet voor hem wilde buigen.

Dat gaf hij als reden aan.

Maar als je het goed beschouwt, dan zat het veel dieper.

En het is waar dat Mordechai niet voor Haman wilde buigen.

In dit hoofdstuk komt Mordechai heel anders over dan in het vorige hoofdstuk. Daar kunnen we lezen, dat hij Esther heeft opgedragen dat zij niet mocht vertellen dat zij een Joodse achtergrond had. Dan zou zijn minder kansen hebben om koningin te worden. Dus Esther kan maar beter zwijgen.

Maar in hoofdstuk 3 gaat hij kleur bekennen en komt er volmondig voor uit dat hij tot het Joodse volk behoort. Dat is heel bijzonder. Dat kun je genade noemen.

Want even naar onszelf toe. Het is veel gemakkelijker om te zwijgen, zeker wanneer het over Jezus gaat. Want je vraagt je af wat de mensen wel niet zullen zeggen. Je zou zomaar uitgelachen kunnen worden. Je zou zomaar belachelijk gemaakt kunnen worden.

Wellicht hebben we heel veel redenen om maar niet over Jezus te spreken. Bovendien is het veel veiliger, Maar wat zegt Jezus Zelf: “Een ieder dan, die Mij belijden zal voor de mensen, hem zal ook Ik belijden voor mijn Vader, die in de hemelen is; maar al wie Mij verloochenen zal voor de mensen, die zal ook Ik verloochenen voor mijn Vader, die in de hemelen is”.

Als je zegt een volgeling van Jezus te zijn, dan zal dat moeten blijken uit je daden en je woorden. Je zult dan kleur moeten bekennen.

U, jij en ik.

En dat is een kwestie van bestemming, want christenen hebben een bestemming. Wat de bestemming van christenen is, dat hoeft geen misverstand over te bestaan. Petrus schrijft in één van zijn brieven aan de christenen van alle tijden en plaatsen: “Gij echter zijt een uitverkoren geslacht, een koninklijk priesterschap, een heilige natie, een volk Gods ten eigendom, om de grote daden te verkondigen van Hem, Die u uit de duisternis geroepen heeft tot Zijn wonderbaar licht”.

Wat is volgens Petrus onze bestemming?

Verkondigen.

Wat?

Nou, het verkondigen van der grote daden van God.

En wat is Gods grootste daad?

De komst van de Here Jezus Christus naar deze wereld.

Dat is Gods grootste daad en Gods grootste geschenk voor een wereld verloren in schuld.

Ja, zo lief heeft God de wereld gehad.

U, jou en mij.

En dat is onze bestemming.

En daarom doen we er goed aan om minder op onze stemming te letten en méér op onze bestemming. En als je dat zult dan zul je zien dat onze stemming gaandeweg ook verandert. Daar mogen we om bidden, want vrijmoedigheid is een geschenk van de Heilige Geest. En die vrijmoedigheid mag ik ontvangen in de verborgen omgang met God. Een leven met God, dat is het geheim van de vrijmoedigheid. Dan ga je kleur bekennen, hoe moeilijk de omstandigheden soms ook zijn.

Iets dergelijks zien we ook in Esther 3 gebeuren.

Bij Mordechai.

Het is duidelijk dat het er voor het volk van Mordechai niet goed uitziet.

Wat is er aan de hand?

Als Haman in de gaten krijgt dat Mordechai niet voor hem buit, dan wordt hij heel boos. Dat alle andere mensen wel voor hem buigen, dat doet er niet toe. Ook die ene zal voor hem buigen. En die ene is Mordechai. En als Haman verneemt dat die Mordechai ook nog eens tot het Joodse volk behoort, dan is er geen houden meer aan. Nee, niet alleen Mordechai, maar heel dat Joodse volk moet er aan.

En Haman pakt het slim aan.

Haman beseft heel goed dat hij de goedkeuring van de koning nodig heeft. Maar het is net alsof het de koning helemaal niets interesseert. Hij vraagt niet eens naar de naam van het volk, of wat er dan zo gevaarlijk is aan dat volk. De koning is er niet voor zijn volk, maar zijn volk is er voor hem. Hij is de machthebber. Hij regeert, zonder enig gevoel van compassie. En als je dat leest, dan word je heel pijnlijk verrast. Hoe is het mogelijk?

Haman krijgt met een z'n zin.

Ahasveros en Haman kijken terug op een goede vergadering.

Na afloop heffen zij het glas en nemen nog wat te eten.

Dat hebben ze wel verdienen.

En beide heren zijn uiterst tevreden.

Haman is tevreden, omdat dat volk dat hem zo dwars zit, van de aardbodem al worden weggevaagd. Dat volk dat hij haat, want het is het volk van Mordechai, die weigert om voor hem te knielen, terwijl dat toch een koninklijk bevel was voor alle inwoners van de stad.

Zo'n man, zo'n volk zou je toch!

Maar er is meer...

Het is een volk dat hij haat, omdat ze er andere wetten en gewoonten op na houden, zo houdt hij de koning fijntjes voor. En wat anders is en wat zich anders gedraagt, daar houden we niet van, toch?

Dat moet heel snel integreren of wegwezen!

Ook dat komt ons niet onbekend voor.

Haman is tevreden en koning Ahasveros ook.

Want het plan van Haman, zijn eerste minister brengt geld in het laatje.

Tienduizend talenten.

Het blijft moeilijk om bedragen uit oude tijden om te rekenen, maar ga er maar vanuit dat het een enorm bedrag is geweest. Misschien wel een miljarden bod!

Zoveel geld stel ik beschikbaar voor het koninkrijk heeft Haman gezegd, als u dit plannetjes van mij goedkeurt. En Ahasveros doet zijn zegelring af en geeft die aan Haman.

Ga je gang, beste man, je doet maar zoals je wilt.

Het is weer onvoorstelbaar.

Je zult maar zo'n koning hebben.

Het volk interesseert hem kennelijk helemaal niet.

Geld vindt hij belangrijker.

Dat had hij nodig..... voor zijn feesten.

Als je gaat tellen, vind je alleen in het boek Esther al tien drinkgelagen.

En een beetje feest kost het nodige.

Een zak geld is meer dan welkom.

En Haman dan?

Heeft hij zoveel geld?

Hij heeft zijn zaakjes goed voor elkaar.

Hij krijgt niet alleen de beschikking over het Joodse volk, maar ook over hun bezittingen, want deze worden verbeurd verklaard. Zo krijgt hij het er dubbel en dwars weer uit.

Er is niets nieuws onder de zon.

Die vergadering in 1942 kwam met precies dezelfde oplossing.

Ze roeiden uit en plunderden: van gouden vullingen tot kostbare schilderijen.

Een gruwelijk plan is het, net als in Esther 3.

En de koning en zijn minister nemen een hapje en een drankje.

Alsof het de gewoonste zaak van de wereld is.

Het kan beginnen.

Het is een huiveringwekkende geschiedenis.

Het wordt nog erger als je de dieptelijnen in het Bijbelverhaal peilt.

En je gaat merken dat het hier niet maar gaat om een enkel verhaal uit oude tijden.

Tot op de dag van vandaag wordt het boek Esther in de synagoge, op de avond voor het Poerimfeest, in zijn geheel gelezen. En één van de ouder rabbijnen zie daarover: Er mag geen enkel stuk worden overgeslagen, alles moet gelezen worden, want: Alles gebeurt hier in de tegenwoordige tijd. Hier is de hele Joodse geschiedenis aanwezig.

Eén verhaal is het, maar dat hele verhaal vertelt de hele geschiedenis.

Het is goed om de geschiedenis te kennen.

Mordechai en Haman.

Dat zijn niet zomaar twee namen.

Mordechai, zoon van Kis, is een Benjaminit.

En Haman is een Agagiet.

Een zoon van Kis uit de stam van Benjamin tegenover een zoon van Agag, dat kan niet goed gaan. Dat heeft de geschiedenis al laten zien. Die botsing begon al in de woestijn. Een van de bekendste vijanden was Amelek. Zij zouden het volk Israël wel eens vernietigen. Alleen doordat Mozes biddend de armen geheven naar de hemel hield, won Amelek niet. Maar zo eindigt het verhaal in Exodus 17 met een donkere profetie: **“De HERE heeft een strijd tegen Amelek, van geslacht tot geslacht”**.

Een paar eeuwen later lezen we over Saul, de zoon van Kis, uit de stam van Benjamin.

En weer lezen we over Amelek.

En hun leider heet Agag.

Ook hij wil Israël vernietigen.

En koning Saul wint.

Maar dan?

Hij pronkt liever pronkt liever met de gevangen koning van Amelek, dan dat hij hem doodt, zoals Samuël hem bevolen had. Het gaat om zijn eigen eer en niet om de weg van de Here. Pas de volgende dag maakt een boze Samuël een einde aan het leven van Agag.

En nu zegt een oude Joodse uitleg: in die ene nacht, dat Saul het leven van Agag spaarde, heeft Agag Haman verwerkt. Haman de Agagiet, de zoon van Agag, de kwade genius in de geschiedenis van Esther. U begrijp wel: dat is natuurlijk niet letterlijk zo gegaan.

Maar de gedachte is helder: die kwade macht van Amelek duikt steeds weer op in de geschiedenis. Een macht die de eeuwen door een grote en kwalijke rol is blijven spelen: de haat tegen dat ene volk dat anders is, dat weg moet.

We zien het gebeuren tot op de dag van vandaag.

Satan probeert het werk van God onmogelijk te maken.

En op allerlei manieren heeft hij het geprobeerd.

En hij probeert het nog steeds.

Het volk van God wil hij kapot maken.

De apostel Petrus schrijft: "Uw tegenstander, de satan, gaat rond als een brullende leeuw om te zoeken wie hij kan verslinden".

En het gebeurt nog steeds.

En als je in onze tijd om je heen kijkt, dan is dat heel goed te zien.

De christelijke kerk en het christelijk geloof is in de westerse wereld bijna geheel verdwenen.

En af en toe is de vijandschap tegen alles wat met God en de kerk te maken heeft, bijna te voelen.

Als je niet uitkijkt, dan heb je de neiging om je verdekt op te stellen en maar niet al te hard te roepen dat je een volgeling van de Here Jezus bent.

Want uiteindelijk ben je – nee, niet beter -, maar wel anders.

En op de één of ander manier heeft Haman dat heel goed gevoeld.

Zijn haat en zijn afkeer zijn duidelijk te horen in de manier, waarop hij met de koning praat over Israël: "het is een apart volk, met eigen wetten en eigen gewoontes". Ja, anders dan anderen. En daarin heeft hij gelijk. Israël is anders. Israël is het volk dat in de wereld door God apart is gezet. Omdat het bij de HERE hoort en niet bij de wereld.

Gods volk.

Dat geldt ook voor de kerk.

Gelovigen zijn vreemdelingen in deze wereld. Ons Thuis is bij God de Vader in de hemel. Niet hier beneden, maar daarboven. We zijn onderweg naar die dag dat Jezus terugkomt om alles nieuw te maken, de hemel en de aarde.

Jezus heeft Zijn leerlingen daar al voor gewaarschuwd: “Om dat u niet bij de wereld hoort, maar omdat Ik u uit de wereld heb gekozen, daarom zal de wereld u haten”.

En als Haman te weten komt, dat Mordechai een Jood is, dan komt de oude haat weer boven. En begint hij plannen te maken om in één keer met alle Joden af te rekenen.

En toch zit er meteen ook iets in dat hoop geeft.

Want Haman is maar in z'n eentje.

En dat is toch anders dan vroeger toen Israël door een heel volk werd aangevallen. Het is overigens ook de betekenis van zijn naam “de eenzame”. Het is inderdaad opvallend, dat Haman de laatste Amelekiet is, die we in de Bijbel tegenkomen. En dan merk je: de echte macht van Amelek is gebroken. Ook al weet die ene Amelekiet Israël behoorlijk in het nauw te drijven: winnen kan hij niet meer.

Haman, Agag, Amelek: die namen staan ook nog voor de macht van het absolute gezag.

De mentaliteit van tirannen en overheden die zich aan niets en niemand gelegen laten liggen.

Ze staan boven elke wet regel.

Sterker nog: ze hebben hun eigen wetten en regels.

Is het vreemd dat zulke mensen moeite met het Joodse volk hebben?

Zij moet het hebben van een andere macht.

Een macht boven je, de macht van God waar je je aan toevertrouwt, waar je van leeft en je geborgen weet, maar ook: je aan verantwoordelijk weet, Zijn geboden leiden je, en bepalen de weg die je gaat.

Voor Hem buig je en voor niemand anders.

En Mordechai deed dat.

Mordechai wilde niet buigen voor Haman, een mens.

Hij wist zich afhankelijk van de Here God.

De Here is God en Hij alleen.

Hij is Koning!

Daar hebben de machthebbers moeite mee.

Farao had daar moeite mee.

Haman had daar moeite mee.

Hitler had daar moeite mee.

Hitler heeft in zijn “Mein Kampf” iets geschreven over het geweten.

Over dat stemmetje in een mens dat dan toch van tijd tot tijd zegt: ja, maar zo moet het niet.

Daar kan een mens last van hebben.

En ik hoop dat dit in ons leven ook het geval is.

“Zo moet het niet“ en “Dat kan toch niet”

Hitler schreef daarover: “Het geweten is een uitvinding van de Joden”.

Dat had hij goed begrepen.

Hij had moeten zeggen: de God van de Joden, de Vader van onze Here Jezus Christus.

Hij is het en Zijn geboden zijn het die een mens geweten geven.

Zonder geweten kan geen mens.

Zonder geweten kan geen maatschappij.

Maar dat geweten hebben we niet zo maar....

Kijk maar goed om je heen.

De enorme ieder-voor-zich cultuur waarin we leven, dat komt wel degelijk ook doordat we God aan de kant hebben gezet. En je kunt niet maar straffeloos God de deur wijzen en denken dat je goed en kwaad ook dan nog wel uit elkaar kunt houden. Voordat je het weet staat de deur wagenwijd open voor de machten van de zelfhandhaving, de mens die maar doet wat goed is in zijn eigen ogen, de mens die zich nergens meer schuldig over voelt... Met alle gevolgen van dien.

Eshter 3 is geschiedenis.

Maar die Rabbijn heeft wel gelijk: dit verhaal staat in de tegenwoordige tijd.

De diepste vraag die de bijbel altijd weer stelt, ook aan u, aan jou en mij vandaag: hoe wil je nu leven? Wat voor een mens wil jij nu zijn? Voor welke macht ga jij? Is het de absolute macht?

Eigen baas?

Ja, van wie ben je eigenlijk?

Wie heeft het in uw en jouw leven voor het zeggen?

De schrijvers van de Heidelberger Catechismus zouden het wel weten.

Troost in leven en sterven is dat je het eigendom bent van Jezus Christus.

Je bent niet van jezelf, maar van HEM!

Hij is de Schepper en wij zijn Zijn schepselen.

Het komt er op aan dat we leven in afhankelijkheid aan Hem die ons het leven heeft gegeven en geeft. We leven op de adem van Zijn stem.

Leven we zo?

Is dat de kern van ons leven?

Je echt het eigendom van Jezus weten, dat is nog niet zo gemakkelijk.

Want die hang naar de absolute macht zit ook in ons.

En daar moeten we van bekeerd worden, niet één keer, maar telkens weer.

Daar ben je een leven lang mee in de weer.

Anders gezegd: daar wil de Here God ook mee in de weer zijn, in jouw, uw en mijn leven.

Als we Hem daar dan ook maar de ruimte voor geven, open staan voor het helende, vernieuwende werk van de Heilige Geest.

Tenslotte: joden vierden nog steeds het poerimfeest.

Dat doen ze tot op de dag van vandaag.

En dat woordje komt uit ons hoofdstuk (vers 7).

Daar wordt het “poer” (het lot) geworpen, en zo bepaalt Haman de dag van de ondergang van Israël. In onze oren klinkt dat heel heftig. In onze beleving moet je daar niet aan denken. Dan ben je overgeleverd aan willekeur.

Maar de joden die het boek in de synagoge lezen denken bij het woord “poer” aan het feest van de ‘poerim’ (het feest van de loten) en zij weten dat het niet hopeloos is, want God kan de loten omdraaien.

In Spreuken 16 lezen we: **“De mensen werpen het lot, maar hoe de stenen vallen, dat beslist de HERE”**. Uiteindelijk ligt het lot van mensen en volken in Zijn hand. Hij brengt een keer in het lot van Israël. Ook dat zien we door heel de geschiedenis heen. Zo deed Hij dat immers vroeger ook, bij Jozef in Egypte, die tegen zijn broers zei: “Gij had wel kwaad gedacht tegen mij, maar God heeft het ten goede gedacht”.

Hij heeft het laatste woord.

En dat is maar goed ook.

Zal ik me dan niet Zijn eigendom willen weten?

En daarnaar leven, elke dag?

Want Hem is gegeven alle macht in hemel en op aarde, tot aan de voleinding der wereld.

Gelukkig maar.

Amen.